* מַכִּירָם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לִפְנֵיהֶם יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְחַקְּנָם, דְּכֵינָן דְּצוּרַת הָאוֹת הָיְתָה נִכָּרֶת, לֵיכָּא מְשׁוּם כָּתְבָן שָׁלֹא כְּסִדְרָן. (קכג) וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּהוּא הַדִּין אִם חוֹטְרָא (מ) דְּחֵי"ת לְמַעְלָה אֵין נוֹגְעִין זֶה לָזֶה אַף אֵין נִכָּר (קכד) לְהָדְיָא פְּרִידָתָן, אַף עַל פִּי שֶׁהַתִּינוֹק קוֹרֵא שְׁנֵי זַיְנִי"ן, (קכה) מַתְּר לְהַדְבִּיקָם: כו * 'אִם אוֹתִיּוֹת שָׁל שָׁם (קכו) דְּבוּקוֹת, (מ) יָכוֹל (קכז) לְהַפְרִידָם: כז [א]אוֹתִיּוֹת וְתֵבוֹת (מג) [מב] (קכח) שֶׁנִּמְחֲקוּ קְצָת, אִם רְשׁוּמָן נִכָּר כָּל כָּךְ

[ו] מְרִדְכִי בְּשֵׁם רי"ו (הלכות קטנות דף יד סוד ב) וְהָרא"ש בְּתְשׁוּבָה (כלל ג סי' יז).

[א] תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' מח).

בְּאֵר הֵיטֵב

(מ) דְּחֵי"ת. תְּפִלִּין שְׁחִי"ת שֶׁלָּהֶם כְּמוֹ ד' וְד' כָּזֶה דד אוֹ אַפְכָּא כָּזֶה זד אֵין לְפָסְלָם, וְיִגְרֹר מִן הַדַּ' עַד שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ ז', וְלֹא הָרֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן ל"ו סָעִיף קָטָן ג', וְכֵן כָּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה עַל תְּפִלִּין שֶׁנִּמְצְאוּ מִלַּת בְּנֵיכֶם בְּשָׁנֵי כְּפִין כָּזֶה בניככם, דְּיִגְרֹר כ"ף הַשְּׁנִיָּה מִכֹּל וָכֹל, וְאַרִיךְ כָּף רִאשׁוֹנָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לַמֵּ"ם, אֲבָל לֹא יִגְרֹר הַמֵּ"ם וְיַעֲשֶׂה מִן הַכ"ף הַשְּׁנִיָּה מ"ם, דְּהָרֵי שָׁלֹא כְּסִדְרָן. שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּהַגָּהַת הַטּוּר (ס"ק ה"ח), וְעַיֵּן תְּשׁוּבַת דַּרְכֵי נֹעַם סִימָן א' וּבַצְּבוֹדַת הַגַּרְשֻׁנִי סִימָן פ"ב. אִם עָשָׂה חֵי"ת כְּדַעַת רַש"י כָּזֶה ח כְּשָׁרָה, וַאֲפִלּוּ הָאֲרִיךְ בָּהּ בְּסוֹף שִׁיטָה עַד שֶׁאִינָהּ מַרְבַּעַת, מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה רֶגֶל הַנּוֹ"ן פְּשׁוּטָה דְּבוּק לְגַבֵּהּ שֶׁל ה"א הַמְכֻנֶּנֶת תְּחִתֶּיהָ, וְהָיְתָה הַה"א מַעֲקֹר שָׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא, יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּשָׁעַת הַדְּחַק עַל יְדֵי גְּרִירַת קְצָת רֶגֶל הַנּוֹ"ן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגַּע הַסַּכִּין בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה אַחֲרוֹנָה הַמְרַבַּעַת אוֹת הַנּוֹ"ן עִם הַה"א הַקְּרוֹשָׁה. שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק יג):

כז [מב] שֶׁנִּמְחֲקוּ. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּכְתַשְׁבֵּ"ץ חֵלֶק א' סִימָן (קכ"ו) [קכ"ז] וְחֵלֶק ג' סִימָן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲבָל אִם אֵין פְּרִידָתָן נִכָּר לְהָדְיָא עַד שֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּהּ, אֵין צָרִיךְ לְהַרְאוֹת לְהַתִּינוֹק. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֵרַע שֶׁהָרְאָה לְהַתִּינוֹק וְלֹא קָרָא לוֹ אוֹת, הוֹלְכִין אַחֲרָיו לְהַחְמִיר וְאֵין יָכוֹל לְתַקֵּן [כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (שם ד"ה ובענין זה)]: (קכג) וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר. אֵין כָּאן מַחְלֹקֶת (קכה) רַק חִדּוּשׁ דִּין: (קכד) לְהָדְיָא. דְּאִם הָיָה נִכָּר לְהָדְיָא, הָרֵי זוֹ הִפְסִידָה עִקַּר צוּרָתָהּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן ק"כ: (קכה) מַתְּר לְהַדְבִּיקָם. דְּאֵין הַתִּינוֹק מַרְגִּישׁ בְּזֶה, דַּאֲפִלּוּ הַמַּכְשֵׁר כְּתִקְּנוּ יִקְרָאֵהוּ שְׁנֵי זַיְנִי"ן: כו (קכו) דְּבוּקוֹת. בֵּין לְמַעְלָה וּבֵין (קכז) לְמַטָּה. וְהָנֵי מִלֵּי שֶׁנִּדְבְּקוּ בְּעֵת הַכְּתִיבָה, אֲבָל אִם נִדְבְּקוּ לְאַחַר גְּמַר הַכְּתִיבָה אָסוּר לְהַפְרִידָם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אם): (קכז) לְהַפְרִידָם. וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם אִסּוּר מְחִיקָה, כֵּינָן שֶׁמִּתְקַן בָּזֶה. וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיוּ דְּבֵקוֹת לְאוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, דְּמֻתָּר לְהַפְרִיד הָאוֹתִיּוֹת הָאֲחֵרוֹת מֵהֶם בְּכָל גְּוָנַי, וּבִלְבַד שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא יִגַּע הַסַּכִּין בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה אַחֲרוֹנָה הַמְרַבַּעַת עִם הַשִּׁם [בְּאֵר הֵיטֵב (ס"ק מא) בְּשֵׁם שִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק יג). וּמַה שֶּׁכָּתַב 'בְּשָׁעַת הַדְּחַק', פָּרוּשׁ, שֶׁהָלַךְ מֵעַל הָאוֹתִיּוֹת קְצָת מַרְאֵה הַדְּיוֹ שֶׁלָּהֶן. וְאִם (קכח) שֶׁנִּמְחֲקוּ קְצָת. (קכח) בְּתַחְלַת הַכְּתִיבָה לֹא הָיָה הַדְּיוֹ שָׁחֹר, אֶלָּא דּוֹמֶה לְלֶבֶן שֶׁהֶכְהָה מַרְאִיתוֹ אוֹ לְאָדֹם, וְצָרִיךְ לְהַעֲבִיר עֲלֵיהֶם קוֹלְמוֹס, הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. אֲבָל בְּהַאי דְּהַשְׁלָחָן עָרוּךְ לֹא מִקְרֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, (קכט) כֵּינָן שֶׁגַּם עַכְשָׁו הַכְּתָב הוּא כָּשֵׁר, וּמַה שֶּׁמּוֹסִיף עָלָיו אֵינוֹ אֶלָּא מְשַׁמְּרוֹ שֶׁלֹּא יִתְמַחֵק יוֹתֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁמִּקְצָת צָבַע הַדְּיוֹ קַיָּם, אֲבָל אִם קָפַץ כָּל הַדְּיוֹ מֵהַקְּלָף וְלֹא נִשְׁאַר רַק רֹשֶׁם אַדְמוּמִית (קל) מֵהַחֲלָדָה שֶׁל הַדְּיוֹ, כְּשֶׁמַּעֲבִיר קוֹלְמוֹס עֲלֵיהֶן, הָרֵי זֶה כּוֹתֵב שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וּלְפִיכָךְ אִם נִקְלַף מִמִּקְצָת אָרְךָ (קל) הַדְּיוֹ וְנִשְׁאַר רַק רֹשֶׁם הַחֲלָדָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וּצְרִיכִין לְהַרְאוֹתוֹ לְהַתִּינוֹק אִם יֵשׁ בַּחֵלֶק הָעֶלְיוֹן שִׁעוּר יְו"ר, צָרִיךְ לְכַסּוֹת לְהַחֵלֶק הַתַּחְתּוֹן שֶׁלֹּא יְצָרְפֶנּוּ הַתִּינוֹק, וְדוֹמְיָא דְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן מ"ח. וְעַד עוֹד, דְּדַעַת הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק לט) הוּא דַּאֲפִלּוּ נִשְׁאַר מַמָּשׁוּת דְּיוֹ רַק שֶׁנִּקְלַף שַׁחֲרוּת הָעֶלְיוֹן וְנִשְׁאַר אָדֹם, הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, דְּאָדֹם אֵין כָּשֵׁר לִתְפִלִּין. אֲבָל הַחֲתָם סוֹפֵר בְּחֵלֶק יוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רנ"ו פָּלִיג עָלָיו, וְסוֹבֵר דְּאִם הִשְׁנוּ לְאַדְמוּמִית הוּא מַחֲמַת יֶשֶׁן הֲרֵי הוּא כָּשֵׁר, שֶׁהֲרֵי הוּא נִכְתָּב בְּדְיוֹ,

בֵּאוּר הֲלָכָה

דְּהַמַּעְיָן שָׁם בִּדְבָרָיו יִרְאֶה דְּיוֹתֵר מִסְתָּבֵר לוֹ לְהַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן כְּתִרוּצוֹ הָרִאשׁוֹן דְּלֹא פְּלִיג אַהֲרַ"ם, וְלֹא קַאי הָרא"ש אֶלָּא דְּכָתַב בְּתַר הָכִי. וְאִם כֵּן נֶחֱזֵי אָנָן, הֲרֵי הָרא"ש כְּלַל בְּדִין זֶה אַחַר כָּךְ גַּם כֵּן הַיְדִּי"ן שֶׁאַחֲרֵי הַצַּד"י, דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם, הַנַּקְדָּה שֶׁעַל הָאֶלְ"ף שֶׁהִיא כְּמִין יו"ד צָרִיךְ שֶׁתִּגַּע בּוֹ וְכֵן הַיו"ד שֶׁבְּתוֹךְ הַשִּׁי"ן וְהָעַי"ן וַאֲחוֹרֵי הַצַּד"י, וְאִם לֹא נָגְעָה בּוֹ נִשְׁתַּנְּתָה צוּרַת הָאוֹת. וּמִפְּשָׁטָא דִּלְישָׁנָא דְּהַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וְהַבַּיִת יוֹסֵף מִשְׁמַע דְּלֹא קַאי הָרא"ש עַל כָּלָּם כְּמָה דְּסוֹבֵר שְׁאָר לָהֶם שׁוּם תַּקָּנָה אַהֲנָא דְּכָתַב הָכִי, וּמַה דְּנָקַט הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן יוּדִי"ן שֶׁעַל הָאַלְפִּי"ן וְהַשִּׁינִי"ן לָבַד, אַטּוּ כִּי רוֹכְלָא לִיחֹשׁ וְלֵיזִיל, תַּדַּע דְּלֹא נָקַט גַּם כֵּן יוּדִי"ן שֶׁעַל הַצַּיְנִי"ן וְרִגְלֵי הַתָּוִי"ן. וְהָאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֵינֵי וּמְצָאתִי יוֹתֵר מִפֹּרָשׁ בְּתִרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן ר"ל שֶׁמִּסְתַּפֵּק שָׁם בְּגַט שֶׁלֹּא הָיוּ נוֹגְעִין הַיו"ד שֶׁבְּאֶלְ"ף וְשֶׁאַחֲרֵי הַצַּד"י וְהָיוּ סְמוּכוֹת בְּקֵרוּב עַד שֶׁהַתִּינוֹק קָרֵאם יָפֶה, עַיֵּן שָׁם, וּמִשְׁמַע שָׁם בְּהָדְיָא דְּכָל אִלּוּ שָׁם אוֹת עָלָיו כֵּינָן דְּנָפְלוּ הָאוֹת אֲפִלּוּ לְתִינוֹק, רַק נִפְסְלוּ בְּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, וּמִסְתַּפֵּק שָׁם לְפָסְלָם אֲפִלּוּ בְּגַט מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן לְכָתֹב הָאוֹתִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי כָּל הָאוֹתִיּוֹת מְחֻבָּרִין גּוּף אֶחָד חוּץ מִן הֵ"א וְקו"ף, אִם כֵּן נִרְאֶה בְּרוּר לְפִי זֶה דְּלִפְי מַה דְּקַיְימָא לָן דְּלֵעִנְיַן שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן בְּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת מָתַר לְתַקֵּן בְּיוּד"י הַשִּׁי"ן וְהָעַי"ן שֶׁאֵינָם נוֹגְעִין, מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּהַתִּינוֹק קוֹרְאוֹ לְאוֹת שָׁם אוֹת עָלָיו וּמִיקְרֵי עֲדַיִן עִקַּר צוּרָתוֹ עָלָיו, אִם כֵּן הוּא הַדִּין נַמִּי בְּיוּד"י שֶׁאֲחוֹרֵי הַצַּד"י. נֶחֱזֹר לְעִנְיָנֵנוּ, **דְּמִכָּל אִלּוּ שֶׁהוֹכַחְנוּ מוּכָח לְהָדְיָא דְּאִם הַהֶפְסֵק הָיָה דַּק שֶׁלֹּא הָיְתָה נִכָּר פְּרִידָתוֹ לְהָדְיָא עַד שֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּהּ הַיטֵב, וְהַתִּינוֹק קוֹרְאָם יָפֶה, אֲפִלּוּ אִם אֵרַע כְּהַאי גַּוְנָא בְּצַד"י בֵּין הַיו"ד שֶׁאַחֲוֹרָיו לְהַנּוּ"ן שֶׁלּוֹ וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא, מַתָּר לְתַקֵּן, דְּלֹא מִיקְרֵי זֶה אוֹת שֶׁחָלוֹק לִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת [וְאָפְשָׁר דְּאֵין צָרִיךְ גַּם כֵּן לְהַרְאוֹת לְהַתִּינוֹק בְּאֹפֶן זֶה, דְּבִנְדֹנֵי יִקְרָא יָפֶה,** וְדוֹמְיָא דְּחֵי"ת שֶׁכָּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּלֹא מִצְּבַב בּוֹ רְאִיַּת הַתִּינוֹק, אַךְ לְכַתְּחִלָּה בְּנִדֹנֵי נָבוֹן לְהַרְאוֹת לְהַתִּינוֹק]. וְכֵן רָאִיתִי עוֹד בְּאֵיזֶה אַחֲרוֹנִים שֶׁמְּצַדְּדִים לְהַקֵּל בְּלֹא נִפְגַּם לְהָדְיָא הִפְרַדְתָּן וְהַתִּינוֹק קוֹרֵאהוּ לְאוֹת, עַל כֵּן נִרְאֶה לִי דְּבִמְקוֹם הַדְּחַק יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל כָּל זֶה לְהַקֵּל שֶׁיִּהְיֶה מֻתָּר לְתַקֵּן, וּדְלֹא כְּהַפְרִי מְגַדִּים. וְדַע עוֹד, דְּאִם הַהֶפְסֵק דַּק מְאֹד עַד שֶׁאֵין נִרְאֶה רַק כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, כָּשֵׁר אֲפִלּוּ לְדִבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים וְאֵין צָרִיךְ שׁוּם תִּקּוּן, דְּבִנְדֹנֵי לֹא גָּרַע הֶפְסֵק מֵאִם הָיָה נָקֵב כְּזֶה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וּלְעִנְיַן נָקֵב הַלֹּא קַיְימָא לָן (ס"ג) דְּנָקֵב שֶׁהַדִּיו עוֹבֵר עָלָיו אֵינוֹ נָקֵב וַאֲפִלּוּ נִרְאֶה כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ל"ב, וּבִנְדֹנֵי אֲפִלּוּ אִם אֵירַע זֶה בְּצַד"י בֵּין הַיו"ד לַנּוּ"ן וּכְהַאי גַּוְנָא גַּם כֵּן לֹא חֲשִׁיב נָקֵב, דְּאִי לְאו הָכִי אַמַּאי אָמְרוּ (בְּשֶׁבֶת ק"ח עַמּוּד א') כּוֹתְבִין תְּפִלִּין עַל גַּבֵּי עוֹר שֶׁל עוֹף טָהוֹר אַף דְּהָעוֹר חֲלוֹלִי מְחֻלְחָל מִשּׁוּם דְּהָוֵי רַק נָקֵב שֶׁהַדִּיו עוֹבֵר עָלָיו, לֵיחוּשׁ דִּילְמָא אֵיתְרַמֵּי הַנָּקֵב בְּצַד"י בֵּין הַיו"ד לְנוּ"ן וְאִי בְּשִׁי"ן בְּמָקוֹם שְׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְיֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּשָׁעַת הַדְּחַק עַל יְדֵי גְּרִירַת קְצָת רֶגֶל הַנּוּ"ן, דְּאִי לָאו הָכִי כָּל הַנְּקָבִים הַנִּמְצָאִים בְּאוֹתָן הַתְּפִלִּין שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָקוֹם שֶׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְכֵן בְּשִׁי"ן בְּמָקוֹם שֶׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְכֵן בְּצַד"י בֵּין הַיו"ד לַנּוּ"ן וְכֵן בְּכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה לֹא חֲשִׁיב נָקֵב, וְכֵן הוּא בְּכָל הַנְּקָבִים שֶׁבְּאוֹתָן הַתְּפִלִּין שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָקוֹם שֶׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְכֵן בְּשִׁי"ן בְּמָקוֹם שֶׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְכֵן בְּצַד"י בֵּין הַיו"ד לַנּוּ"ן וְכֵן בְּכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה לֹא חֲשִׁיב נָקֵב, וְכֵן הוּא בְּכָל הַנְּקָבִים שֶׁבְּאוֹתָן הַתְּפִלִּין שֶׁנִּמְצְאוּ בְּמָקוֹם שֶׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְכֵן בְּשִׁי"ן בְּמָקוֹם שֶׁחִלְּקוּ לְצַי"ן וְז"ן וְכֵן בְּצַד"י בֵּין הַיו"ד לַנּוּ"ן וְכֵן בְּכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה לֹא חֲשִׁיב נָקֵב כְּלָל. וְהָרוּצָה לְהַחְמִיר בְּהֶפְסֵק דַּק כָּזֶה, דִּי שֶׁיַּחְמִיר לְהַצְרִיכוֹ תִּקּוּן,

אֲבָל חִלּוּלָה לִפְסֹל הַתְּפִלִּין מִשּׁוּם זֶה:

* מַכִּירָם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לִפְנֵיהֶם יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְחַקְּנָם. הִנֵּה מִפְּשָׁטָא דִּלְישָׁנָא דְּהַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן מוּכָח דְּמִירֵי דְּלֹא נִפְסְלוּ בְּתְפִלִּין כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן אָסוּר לְכָתְבָן שָׁלֹא כְּסִדְרָן, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַלְּבוּשִׁים, וְכֵן הוּא בְּלֹא סָפֵק מִדְּבָרָיו בְּסִימָן ל"ב, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, וְכֵן הוּא מִשְּׁאָר פּוֹסְקִים, וְכֵן הוּא מִסְּתִירַת הַתְּשׁוּבוֹת, וְכֵן הוּא מִסְּתִירַת הַגְּאוֹנִים, וְכֵן הוּא מִסְּתִירַת הַמְּפָרְשִׁים, וְכֵן הוּא מִסְּתִירַת הַפּוֹסְקִים, וְכֵן הוּא מִסְּתִירַת הַמְּקוֹרוֹת, וְכֵן הוּא מִסְּתִירַת הַמְּחַבְּרִים

הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

שְׁתִינוּק דְּלֹא חַכִּים וְלֹא טָפֵשׁ יָכוֹל לְקָרוֹתָם, מַתִּיר לְהַעֲבִיר קוֹלְמוֹס עָלֶיהָ לְהַטִּיב הַכְּתָב וּלְחַדְּשׁוֹ, וְלֹא הָוֵי שֶׁלֹּא (מג) בְּסִדְרָן: **כח** לְיֵשׁ לְזַהֵר (קכט) שֶׁלֹּא יִכָּנֵס רֹאשׁ הַלָּמֶ"ד (מד) [מד] (קל) בַּאֲוִיר הַהֵ"א (קלא) אוֹ הַחֵי"ת, אֲפִלּוּ (קלב) בְּלֹא נְגִיעָה: **כט** מִאִם אֵין הַפָּרְשִׁיּוֹת (קלג) שְׁגוּרוֹת בְּפִיו, צָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב (קלד) מִתּוֹךְ (מה) הַכְּתָב: **ל** נְאֵינוֹ רָשַׁאי לִכְתֹּב אֶלָּא אִם כֵּן (קלה) יוֹדֵעַ לִקְרוֹת: **לא** סְאִם אֵינוֹ כּוֹתֵב (קלו) מִתּוֹךְ (מו) הַכְּתָב, לֹא יִכְתֹּב (קלז) עַל פֶּה שֶׁמַּקְרֵא אוֹתוֹ אַחַר, אֶלָּא אִם כֵּן יַחֲזֹר הוּא (קלח) וְיִקְרָא בְּפִיו: **לב** עצָרִיךְ לְהַנִּיחַ חָלָק (קלט) לְמַעְלָה כְּדֵי גַּבָּהּ (מז) שֶׁל לָמֶ"ד, הַגָּהּ: (שְׁיִהְיוּ גַּם הֵם מַקָּפִים גְּוִיל) (תשובת מהרי"ל סימן (קל"ד) [קל"ז] וברוך שאמר (תיקון תפילין עמ' קמו)), וּלְמַטָּה כְּשִׁעוּר כ"ף וְנוּ"ן (קמ) פְּשׁוּטָה, וּבְתַחְלָתָן וְסוֹפָן פאֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ (קמא) כְּלָל. הַגָּהּ: מִיהוּ נָהֲגוּ הַסּוֹפְרִים לְהַנִּיחַ (קמב) קָצָת בִּתְחִלָּה וְסוֹף (אגור (סי' מז)). וְצָרִיךְ לְהַנִּיחַ בֵּין כָּל תֵּבָה וְתֵבָה כְּמִלֹא (מח) (קמג) אוֹת, וְכֵן בֵּין הַשִּׁיטִים כְּמִלֹא (קמד) שִׁיטָה, וּבֵין כָּל אוֹת כְּמִלֹא (קמה) חוּט הַשַּׁעֲרָה כְּמוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּטוּר יוֹרֶה דֵּעָה (סי' רעד). גַּם צָרִיךְ לְהַנִּיחַ (קמו) מְעַט חָלָק בֵּין פָּסוּק (מט) לְפָסוּק (רוקח (הו"ד בנתיב שלמד בהג"ה לוח פעט)): **לג** ציַעֲשֶׂה

ל תְּשׁוּבַת הָרִיכ"ש (סי' קמו), לְדַעַת (הָרַמְבַּ"ם) וְהָרַמְבַּ"ן] בְּפֶרֶק ב' דְּגִיטִּין (כ: ד"ה לא צריכא). מ מְגִלָּה י"ח (ע"ב), מְנָחוֹת ל"ב (ע"ב). נ פֶּרֶק קַמָּא דְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים (הי"ב). ס סֵפֶר הַתְּרוּמָה קצ"ח וְהַפְּרָדְכִי בְּהִלְכוֹת קְטַנּוֹת (סי' תתקנז). ע סֵמֶ"ק (מצוה קנג) וְהָרא"ש (הל' תפילין דף קכד טור א). פ הָרא"ש בְּסֵדֶר תִּקּוּן תְּפִלִּין (שם). צ הָרא"ש שָׁם וּסְמ"ג (עשין כב) וּסְמ"ק (שם), וְסֵפֶר הַתְּרוּמָה סִימָן ר"ח.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

קצ"ג אוֹסֵר הָעֲבָרַת קוֹלְמוֹס עַל הַשֵּׁם. וְכָתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק"י) שֶׁכִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן מ"ח לֹא מְשַׁמַע כֵּן, אֲךְ בִּדְבָרָיו הָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן בְּנִשְׁעָן דַּף י"ט (ע"א) גַּבֵּי מִלְאכֶת מַחֲשֶׁבֶת נִרְאֶה כֵּן, וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב לְמַעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם: **כח** [מד] **בַּאֲוִיר הַהֵ"א.** עַיֵּן בְּאֵר נִרְאֵית כָּה', פְּסוּל, הָרַמְ"א בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן קכ"ה סוֹף סָעִיף י"ח. וְעַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק"מ) שֶׁפָּסַק דְּאֲפִלּוּ בְּשֶׁאֵינוֹ כַּן, וְלֹא מָצִינוּ מִי שֶׁפָּקַק בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: **כט** (מה) **הַכְּתָב.** וְאִם מְקָצָת הַפָּרָשָׁה שְׁגוּרָה בְּפִיו, מֻתָּר לִכְתֹּב אוֹתָהּ מְקָצָת בְּעַל פֶּה. בַּ"ח (סס"ו), דְּלֹא כְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וצריך שיכתוב מתוך): **לא** (מו) **הַכְּתָב.** מִשְׁמַע דִּכְשֶׁכּוֹתֵב מִתּוֹךְ הַכְּתָב אֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת כָּל תֵּבָה, וְצָרִיךְ עַיִּין דִּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ד סָעִיף ב' מַשְׁמַע דְּאַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ לִקְרוֹת. וְכָתַב הַמֻּגָּן אַבְרָהָם (סק"ם מב), וְאָפְשָׁר דְּאִתּוֹ לְהֶקֵל בְּכוֹתֵב מִפִּי הַכְּתָב צָרִיךְ שֶׁיִּקְרָא כָּל תֵּבָה וְתֵבָה קֹדֶם שֶׁיִּכְתְּבֶנָּה, וְכֵן פָּסַק הְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ז), וְכֵן הוּא בְּשֵׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"כ): **לב** (מז) **שֶׁל לָמֶ"ד.** וּכ"ח (סי"ח) פָּסַק שֶׁצָּרִיךְ לְהַנִּיחַ שִׁעוּר חֲצִי צִפֹּרֶן לְמַעְלָה מֵרֹאשׁ שֶׁל לָמֶ"ד. וְעַיֵּן ט"ז (סי"ב בג) דְּהוּא הַדִּין לְמֶשֶׁה: **לג** (מט) **לְפָסוּק.** וּמְגֵן אַבְרָהָם (סק"ם מה) (*) כ"כ בעולת תמיד בשם כנה"ג, ועיין בא"ר (סק"ג) שתמה עליו שבכנה"ג לא הזכר אלא דין בין שיטה לשיטה ולא דין בין תיבה לתיבה.

בַּאֵר הֵיטֵב

הַכְּתִיבָה לֹא הָיָה הַדָּיוֹ שָׁחוֹר אֶלָּא דּוֹמֶה לַלֵּבֶן שֶׁהַכְּתָבָה מַרְאִיתוֹ אוֹ לְאָדָם וְצָרִיךְ לְהַעֲבִיר עָלָיו קַלְמוֹס, הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ק לח): (מג) **כְּסִדְרָן.** וְדַוְקָא כְּשֶׁקָּצָת צָבַע הַדָּיוֹ קַיָּם, אֲבָל אִם קָפְצָה כָּל הַדָּיוֹ מֵהַקֶּלֶף וְלֹא נִשְׁאַר רַק רֹשֶׁם אַדְמוּמִית מֵהַחֲלָדָה שֶׁל הַדָּיוֹ, הָוֵי שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ק לט): **כח** (מד) **בַּאֲוִיר הַהֵ"א.** וְאִם נִכְנַס לְתוֹךְ ד'

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּלְהֶכֵי נָאֳמְרָה הֲהֶלְכָה לִכְתֹּב בְּדָיוֹ, לְהוֹרוֹת דִּצְרִיכָה הִיא רַק לְהַכְתִּב בְּדָיוֹ, וְכָךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל רַב דָּיוֹ לְכָשֶׁיְזַקִּין יִכְהֶה מַרְאִיתוֹ וְיִתְהַפֵּךְ קְצָת לַאֲדַמְדֵּם וְנַעֲשֵׂית כְּעֵין מַרְאָה [שָׁקוֹרִין בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּרָא"]. מִכָּל מָקוֹם טוֹב לְהַעֲבִירוֹ בְּקוֹלְמוֹס, וַאֲפִלּוּ בַּשָּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים קָרוֹב לְוַדַּאי דְּמָתַר, כְּדָיוֹ עַל גַּבֵּי דָיוֹ, דְּאֵין כָּאן מְחִיקָה. וְאִם נִשְׁתַּנָּה לְאָדֹם מַמָּשׁ, שֶׁאֵין כַּן דַּרְכָּן שֶׁל סְתָם דָּיוֹ, אוֹ אֲפִלּוּ רַק לְאַדְמוּמִית, רַק שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִיָּד מֵהֵר לְאַחַר הַכְּתִיבָה, אֵין תַּקָּנָה לְאוֹתָהּ סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מַחֲמַת יֶשֶׁן, וְעַל כָּרְחָךְ יֵשׁ חִסָּרוֹן בְּעִקַּר הַדָּיוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית מִסְּמָמָנִים אֲחֵרִים, וְעַל כֵּן פָּסוּל מֵעִקָּרָא, כִּי לֹא נִכְתַּב בְּדָיוֹ, וּבִשְׁמוֹת אָסוּר לְהַעֲבִיר עָלָיו דְּיוֹ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם שֶׁמְּאֵרִיךְ בְּכָל זֶה מִלְּתָא בְּטַעֲמָא: **כח** (קכט) **שֶׁלֹּא יִכָּנֵס.** אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא רֹאשׁ הַלָּמֶ"ד בַּשּׁוּרָה שֶׁלְּמַעְלָה הַיְמָנָה, וְהוּא הַדִּין (קלא) בְּכָ"ף פְּשׁוּטָה וְכַדּוֹמֶה, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בַּשּׁוּרָה שֶׁלְּמַטָּה בְּאוֹת טֵי"ת וְעַיִ"ן וְכַדּוֹמֶה: (קל) **בַּאֲוִיר הַהֵ"א.** וְהוּא הַדִּין בַּאֲוִיר אָל"ף אוֹ (קלג) תָּי"ו וְכַדּוֹמֶה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיְּהֵא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס (קלג) בַּאֲוִיר דָּל"ת אוֹ רֵי"ש, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּהֵ"א, וּכְדִלְקַמַּיהּ: (קלא) **אוֹ הַחֵי"ת.** וְהוּא הַדִּין אִם נִכְנַס רֹאשׁ לָמֶ"ד לְתוֹךְ אֲוִיר שֶׁל ר' פְּשׁוּטָה, וּכְדִלְקַמַּיהּ בְּסָעִיף קָטָן קל"ב [תְּשׁוּבַת מַהֲרִי"מ (פאדווא) מִבְּרִיסְק בְּסִימָן ח', עַיֵּן שָׁם. וְכֵן הַלֵּל בָּזֶה הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו בְּדַיְעֵבַד]: (קלב) **בְּלֹא נְגִיעָה.** דְּבְנִגִיעָה בְּלָאו הָכִי פָּסוּל, מִשּׁוּם חֶסְרוֹן הַקָּפָת גְּוִיל. וּמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר, דְּדַוְקָא לְכַתְּחִלָּה אֲבָל לֹא לְעִכּוּבָא בְּדִיעֲבַד. וְהֵנִי מִלֵּי שֶׁלֹּא (קלד) נִכְנַס בְּעִנְיָן שֶׁיִּפְסַד צוּרַת הָאוֹת עַל יְדֵי זֶה, כְּגוֹן שֶׁנִּכְנַס רַק מְעַט, אֲבָל אִם נִכְנַס כָּל כָּךְ בְּעִנְיָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת, שֶׁתִּינוֹק דְּלֹא חַכִּים וְלֹא טָפֵשׁ אִם נִכְנַס רֹאשׁ הַלָּמֶ"ד וְלֹא גּוּף הַלָּמֶ"ד לֹא יַכִּיר הָאוֹת מַה הוּא, הָוֵי שִׁנּוּי צוּרַת הָאוֹת וּפָסוּל [וְגַם לֹא יְצַיֵּר בּוֹ תִּקּוּן מְשׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן]. וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִכְנַס רֹאשׁ הַלָּמֶ"ד בְּתוֹךְ חֲלַל דָּל"ת אוֹ רֵי"ש וְנִרְאֵית כְּהֵ"א, דְּפָסוּל, וְאֵינוֹ (קלה) מוֹעִיל בָּזֶה קְרִיאַת הַתִּינוֹק כַּהֲגָן, שֶׁהֲרֵי עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה עַל יְדֵי זֶה לְאוֹת אַחֵר: **כט** (קלג) **שְׁגוּרוֹת בְּפִיו.** דְּהֵינוּ בְּעֵת שֶׁהוּא (קלו) מַתְחִיל לִכְתֹּב מִפִּתְאֹם עַדַיִן אֵין בְּקִי בִּקְרִיאָתָן בְּעַל פֶּה כָּרָאוּי, וּבִכְתָב בְּמֻלָּא וְחָסֵר: (קלד) **מִתּוֹךְ הַכְּתָב.** אוֹ מִפִּי מַקְרִיא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה. וְאִם מְקָצַת הַפָּרָשָׁה שְׁגוּרָה בְּפִיו, (קלו) מֻתָּר לִכְתֹּב אוֹתוֹ מְקָצַת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

כח (קלט) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י): (קלב) בְּשַׁעֲרֵנ] אֶפְרַיִם שַׁעַר ה' בְּאוֹת ח': (קלג) מְגֵן אַבְרָהָם (סק"ם מב): (קלד) בְּשֵׁם הַמְּהַרְי"ט (ח"ב יו"ד סי' לב-לג) וְהַבַּ"ח (שם) וְהַשֵּׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"כ) וְהַגְּרָ"א: (קמ) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ושיקראו): (קמא) וְהָרְאִיָה מִמִּשְׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (שם): (קמב) בֵּית יוֹסֵף (שם): (קמג) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ק לו) וְהַבַּ"ח (שם) וְהַשֵּׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"כ) וְהַגְּרָ"א: **לא** (קלה) לְבוּשׁ: (קלו) בַּ"ח (סס"ו): **כט** (קלז) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י): (קלח) מַהֲרִי"ט הַנ"ל: **לב** (קלט) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ושיקראו): (קמ) בֵּית יוֹסֵף (שם): (קמא) וְהָרְאִיָה מִמִּשְׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (שם): (קמב) בֵּית יוֹסֵף (שם): (קמג) אוֹת, וְכֵן בֵּין הַשִּׁיטִים כְּמִלֹא (קמד) שִׁיטָה, וּבֵין כָּל אוֹת כְּמִלֹא (קמה) חוּט הַשַּׁעֲרָה כְּמוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּטוּר יוֹרֶה דֵּעָה (סי' רעד). גַּם צָרִיךְ לְהַנִּיחַ (קמו) מְעַט חָלָק בֵּין פָּסוּק (מט) לְפָסוּק (רוקח (הו"ד בנתיב שלמד בהג"ה לוח פעט)): **לג** (מט) **לְפָסוּק.** וּמְגֵן אַבְרָהָם (סק"ם מה)

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) ובשו"ע הרב (סמ"ג) כתב: אבל אם כותב מתוך הכתב א"צ להוציא בפיו [כשהן שגורות בפיו] שראייתו בכתב שלפניו מועלת כמו הקריאה בפיו.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah